

odgovor se navadno oglasi več otrok in učenik hipoma lahko spozna, kateri otroci so pazili, kateri ne, pa tudi ali je prav vprašal ali ne? Ako nij odgovora, bilo je vprašanje ali pretežko, nerazločno postavljeno, ali pa otroci niso pazili. Ako se nij prav vprašalo, ponavlja se vprašanje, in učenec, ki ima odgovoriti, pokliče se po imenu. Ako je odgovoril napačno, vzdignejo drugi perste, kazaje s tem, da vedó drugače odgovoriti. Kaj ne, da tako postopanje dramí učence? A tudi to ima svoje meje, katerih ne gre prestopati, ako se oziramo na slabije, in tudi nje hočemo kaj naučiti. To ravnanje je že samo na sebi tako, ka se vidi, da ogovarjajo le živejši in zmožnejši učenci. Ko bi se to zmirom dovolilo, bilo bi napačno v isti meri, v kateri bi bilo krivično slabejšim učencem. Za poduk bi bilo napačno, ker bi učitelj, ko bi se ravnal le po odgovorih boljših učencev, prehitro postopal in naprej hitel, ne oziraje se na to, ako večina teh, katere podučuje, nauk tudi razumeva. Krivica pa bi se godila slabejšim učencem, ker tudi ti imajo pravico tirjati, da se učenik ozira na nje. Treba je tukaj opomniti, da je učiteljeva dolžnost, ka posebno skerbi za slabejše učence, t. j. take, ki ne odgovarjajo ali iz slabosti ali iz zanikernosti, te mora priganjati in tako rekoč s silo učiti, bodisi s krotko in ljubeznjivo ali pa tudi z ostro besedo. Ako to pridne nekoliko zadržuje v napredku, ne smemo nikdar prezreti, ka varno hodi, kdor počasi hodi, in ka se učenci v poterpežljivosti in ljubezni vadijo, ko zmožnejši učenci zarad slabejših bolj zmerno postopajo. Sebi, ki podučujemo, pripravimo z ljudomilim in sočutnim ravnanjem do slabejših veselje nad vse veliko. Bodimo odkritoserčni, pa spoznajmo, ka so pri najboljših učencih naše zasluge kaj male. Njihovi izverstni dušni darovi, skerbna domača odgoja, temeljito pripravljjanje za šolski nauk je pripomoglo k njihovem napredku gotovo toliko, kolikor naše prizadevanje. Ako smo pa tako srečni, da pomagamo k duševni omiki otroku, ki je slabo obdarovan, doma zanemarjen ali še celo psovan in je njegov duh ves omračen, je to gotovo veliko ceniti in vredno našega prizadevanja. Kaj boljšega od tega pa more storiti tudi kerščanski učitelj?

O spisji.

Za spiske vaje v ljudski šoli je bolje, ako izvoli učitelj bolj lahke, pa manj težke naloge, kajti pri vajah te verste ne gre za to, da bi se misel še le iskala, ampak da se pravilno vversti in pismeno prav izrazi. Ako učitelj zahteva pretežke naloge, zgubé otroci veselje do dela, to pa napredovanje šila zadržuje in škoduje učitelju in učencem.

Ker je pa neogiblivo potrebno, da imajo učenci veselje do reči, katero izdeljujejo, potem je zelo važno to vprašanje, kaj mika in vabi

učence tako, da se z veseljem mudé pri reči, da pismeno nalogo pridno in skerbno izpeljujejo, ter se ogibljejo poveršnosti in polovičarstva?

Iz tega pa ne sklepam, da mika učence le to, kar jim je blizo in jih obdaja. Vsakdanja skušnja nam pričuje, da so dostikrat naloge te verste vendar le preveč suhoparne in pomankljive, tedaj nikakor pripravne, da bi obudile pismenemu izdelovanju potrebno prizadevnost in marljivost.

Gradivo za popise, in o takih nalogah hočem danes spregovoriti, naj bode sicer prosto, vendar naj se ozira na osebo pisateljevo in njegove razmere do stvari, katere podajajo zadosti znamenj in opazek učencu, da se more brez kake sile dalj časa muditi pri izdelovanji. Nalogam te verste prištevamo: drevo, hišo, vert, potok, most, gozd, hrib, dolino, cvetice, živali i. t. d.

Ko smo odbrali nalogo, imamo tri pota za izdelovanje. Dobro pa je, ako se učencem pri izberi dovoli nekaka prostost, ker izbrani predmet potem z večjem veseljem izdeljujejo. V viših razredih, pri večjih učencih učitelj navadno pove napis, in potem učenci prosto izeljujejo. Navedenje posameznih misli, stavkov ali kako drugačno napeljevanje pri delu, bolj omejuje, kakor pospešuje. Druga pot je, ako se učitelj z učenci o nalogi, o njenih bistvenih rečeh in o glavnih mislih razgovarja, tako da sami misel najdejo, in se jim izdelovanje izroča. Pri tem je spremenjenje in izraževanje enega in istega pojma v mnogih oblikah veliko ceniti, ker tako se ubrani, da si učenci misel in njeno obliko iz glave ne zapomnijo tako, da sami ničesa pri tem ne mislijo. Tretja pot je, da izdela učitelj v šoli z učenci vso nalogo, ktero potem doma spišejo, v šoli popravijo, in poslednjič brez pomot prepíšejo.

Tukaj se pa odpirata zopet dva pota, ker ne smemo prezirati kakošna je naloga, kakošne učence imamo pred sabo in koliko so pridni? Učenci navedó o določenem gradivu posamezne stavke, katere potem druge pod druge na tablo zapišejo v takem redu, kakor so bili povedani. Spodbujati tukaj učence je skorej nepotrebno; skušajo se med sabo, kdo bo prvi in več povedal, le vverstitev je nekako sitna. Morda bi bilo dobro, da tačas, ko zaveržemo kak izrek ali stavek, ne postopamo le kar vелеvno, marveč vprašamo učence, je li to prav povedano? Ako pa ne gre to dovoljno tako, kakor si učitelj želi, naj se nikar ne vstraši, ampak modro naj jo ukrene na drugi pot, naj prigovarja in sam pripoveduje stavke. Ako pa zopet nij živega vdeleževanja, potem naj podpiše izreku, katerega kdo navede, učencevo ime, če tudi samo z začetnimi čerkami, to mi je dostikrat zdatno pomagalo.

Kedar je na tabli dovolj stavkov, in učenci ne vedo povedati ničesa novega, potem pa je treba misli in njih izraževanje v stavkih vverstiti in vrediti. Na tabli je sedaj vse polno raznega blaga, vse je raz-

trošeno, kakor pri hišnem zidanju, in tedaj ne ostaja drugega, nego da se vse lepo obdela in v pravi red dene, pogled nam kaže, da so stavki stavkom podobni, ter se med saboj vjemajo. Kar si je enacega, zaznamova se s številkami ali drugo pod drugo zapiše. Tako nastanejo skupine stavkov, za katere se kmalu najdejo primerni napisi in predelki. Nij odveč sitno, odbrati to, kar gre k vvodu ali začetku, kar gre v sredo in kar na konec ali sklep, in potem ostane še to, da se vse prav zveže. Pri tem delu, — in za to je treba dobro paziti, — pokaže se navadno zopet lepo število novih pojmov in misel, katere naj pomanjkljivosti nadomesté, nekaj pa so tudi potrebne zaradi pripodobnosti (analogije) in pa zaradi jasnejše in umevnejše izpeljave. Kedar se je na ta način vsa osnova s pomočjo učencev spravila v pravi red, potem nij težavno, sim in tja ostale stavke lepo zvezati in vse s prikladnimi prehodi in med mislimi bolj pripravno in razvidno olikati in vse dobro vversteno predstaviti tako, kakor skupaj spada. Da se to delo hitreje izverši, naj učenci vse izdelovanje večkrat iz table beró. Poslednjič naj učenci vse to prepišejo, in ko so bile pomote popravljene zopet še enkrat brez pomot.

Delo in vaja se zamore malo težja napraviti, ako se besede in stavki okrajšajo ali zapišejo samo z začetnimi čerkami, in potem beró, ali pa, če se vse zbriše in potem v šoli ali doma zopet spiše.

V pojasnovanje tega, kar smo ravno priporočevali, podajam tukaj nekatere djanske skušnje in si izberem v popisavanje

G o z d.

I. Posamezni stavki se spisujejo tako, kakor jih učenci navedó.

1. V gozdu je veliko dreves. 2. V gozdu so pota, kolovozi in steze. 3. V gozdu vidimo tudi volkove in serne. 4. V gozdu so cvetice in germovje. 5. V gozdu je tiho in hladno. 6. Drevesa so ali listovci ali iglovci. 7. Tudi tičev vsake verste je mnogo v gozdu. 8. Tla v gozdu so s suhim listjem, z iglami ali mahom pokrita. 9. V gozdu so visoka in nizka debela. 10. V gozdu žvižgajo kosi, pa tudi senice, ščinkovci in druge ptice pojó po gozdu. 11. Gozd nam daje lesa za stavbe, kurjavo in drugo potrebno. 12. V gozdu vidimo tudi oglarje in dervarje. 13. Jež, zajec in veverica so tudi v gozdu. 14. Po letu je gozd naj lepši. 15. Tudi vsake verste hroščev in metuljev se vidi v gozdu. 16. Gozdi pokrivajo hribe in ravnine, ter se raztezajo daleč po dolinah. 17. Potoki v gozdu so po letu plitvi, dostikrat usušeni. 18. Hrasti so naj močnejša in starejša, bukve in jelke pa naj višja drevesa. 19. V gozdu vidimo tudi lovce z lovskimi psi. 20. Po gozdih rastejo tudi jagode, borovnice, maline in lešniki.